

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя

Кафедра менеджменту
інноваційної діяльності
та підприємництва

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ТА ЗАВДАННЯ**

до практичних занять і самостійної роботи з дисципліни

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

для студентів усіх форм навчання
спеціальності 8.18010012
«Управління інноваційною діяльністю»

Тернопіль – 2015

ЛІТЕРАТУРА

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА

Владимир О. М. Методичні вказівки та завдання для практичних занять і самостійної роботи з дисципліни “Фінансовий менеджмент” для студентів усіх форм навчання спеціальності 8.18010012 «Управління інноваційною діяльністю» / О. М. Владимир. – Тернопіль, ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2015. – 68 с.

Методичні вказівки та завдання для практичних занять і самостійної роботи містять вступ, тематичний план, зміст дисципліни “Фінансовий менеджмент”, плани практичних занять (питання для самоконтролю), методичні вказівки до виконання самостійної роботи, питання для самостійного вивчення, зразок тестів модульного контролю, методичні вказівки до виконання контрольної роботи, варіанти контрольних робіт, перелік питань, що виносяться на залік, а також список рекомендованої літератури.

Укладач: к.е.н., доц. Владимир Ольга Михайлівна

Рецензент: д.е.н., проф. Андрушків. Б. М.

Розглянуто й затверджено на засіданні кафедри менеджменту інноваційної діяльності та підприємництва. Протокол № 1 від 27 серпня 2015 р.

Схвалено й рекомендовано до друку методичною комісією факультету управління та бізнесу у виробництві. Протокол № 4 від 16 листопада 2015 р.

ВСТУП

В умовах формування ринкової економіки в Україні фінансовий менеджмент набуває все більшої актуальності, оскільки в управлінні підприємством зміщується акцент з управління виключно виробничого до управління фінансами, адже зберегти міцні ринкові позиції в умовах досить жорсткої конкуренції можна, спираючись на ефективний фінансовий менеджмент. Дисципліну “Фінансовий менеджмент” орієнтовано на засвоєння сучасних методів управління фінансами суб’єктів інноваційної діяльності.

“Фінансовий менеджмент” є науковою дисципліною, яка вивчає комплексну систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, направлених на формування, розподіл та використання фінансових ресурсів підприємства і організацію його грошових потоків з метою досягнення оперативного-тактичних та стратегічних цілей.

Метою дисципліни є надання студентам поглиблених знань з питань фінансового управління підприємствами різних організаційно-правових форм та різних форм власності в умовах ринкової економіки, формування теоретичної та методологічної бази, необхідної для вільного володіння сучасними методиками стратегічного та оперативного-тактичного фінансового менеджменту, а також опанування основних підходів щодо вибору, обґрунтування, та реалізація найбільш ефективних фінансових рішень в процесі управління.

Предметом дисципліни є вивчення та дослідження закономірностей організації фінансового менеджменту та його впливу на розвиток інноваційної діяльності підприємств.

Основними завданнями дисципліни є:

- ознайомити магістрів із сутністю та теоретичними основами фінансового менеджменту;
- сформуванню комплексне розуміння механізму управління фінансами підприємств;
- навчити магістрів правильно застосовувати методичний інструментарій управління фінансами підприємств;
- виробити навички управління вхідними та вихідними грошовими потоками на підприємстві;
- сформуванню вміння застосовувати системний підхід до управління прибутком, інвестиціями, активами;
- обґрунтування необхідності та методики визначення вартості капіталу, оптимізації його структури;
- навчити магістрів правильно оцінювати фінансові ризики та застосовувати інструменти антикризового управління підприємством;
- опанувати методику розробки фінансової стратегії діяльності підприємства з врахуванням його фінансово-економічного стану та положення на ринку;

- навчити правильно та своєчасно застосовувати інструменти антикризового фінансового управління.

У результаті вивчення курсу магістр **повинен знати:**

- сутність і визначення фінансової діяльності.
- критерії прийняття фінансових рішень.
- функції і механізм фінансового менеджменту.
- систему забезпечення фінансового менеджменту.
- системи і методи фінансового аналізу, планування і контролю.
- принципи формування активів і пасивів підприємства.
- форми здійснення інвестицій та особливості управління ними.
- відмінні риси фінансових інструментів.
- форми і види страхування фінансових ризиків.
- принципи антикризового фінансового менеджменту.

В результаті засвоєння основних теоретичних положень курсу магістр **повинний уміти:**

- застосовувати методи оцінки вартості грошей з врахуванням фактору часу, ліквідності, ризику та інфляції.
- розробляти графік одержання і погашення кредитів.
- застосовувати систему раннього попередження і реагування при кризових ситуаціях.
- здійснювати управління різними видами активів.
- застосовувати фінансові механізми при формування фінансових результатів діяльності.
- розробляти політику залучення позикового капіталу.
- обґрунтовувати розмір додаткової емісії цінних паперів.
- організовувати внутрішній аудит і здійснювати контролінг.
- здійснювати бюджетний контроль, аналізувати і координувати відхилення від планових показників.

Викладання курсу передбачає проведення лекцій, практичних занять. Певна частина програмного матеріалу має бути засвоєна студентами в процесі самостійної роботи, виконання тестових та розрахунково-аналітичних завдань при розгляді певних фінансових ситуацій.

Курс “Фінансовий менеджмент” тісно пов’язаний з такими дисциплінами, як “Менеджмент”, “Фінанси підприємств”, “Фінансовий аналіз”, “Інвестування”, “Економічний аналіз”.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
1	2	3	4	5
Модуль 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ				
Змістовий модуль 1. Концептуально-методичні засади і інформаційна база фінансового менеджменту				
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.	9	2	1	6
Тема 2. Інформаційне забезпечення та аналіз фінансової звітності підприємства	9	2	1	6
Разом за змістовим модулем 1	18	4	2	12
Змістовий модуль 2. Фінансове прогнозування та планування інноваційної діяльності. Управління ресурсами інноваційного підприємництва				
Тема 3. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування	9	2	1	6
Тема 4. Управління ресурсами інноваційного підприємництва	9	2	1	6
Разом за змістовим модулем 2	18	4	2	12
Разом за 1-й модуль	36	8	4	24
МОДУЛЬ 2. УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ				
Змістовий модуль 3. Визначення вартості грошей у часі та управління грошовими потоками на підприємстві				
Тема 5. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	9	2	1	6
Тема 6. Управління грошовими потоками на підприємстві	9	2	1	6
Разом за змістовим модулем 3	18	4	2	12
Змістовий модуль 4. Управління вартістю і структурою капіталу, активами та прибутком інноваційного підприємства.				
Тема 7. Управління активами	9	2	1	6
Тема 8. Управління вартістю і структурою капіталу інноваційного підприємства.	9	2	1	6
Тема 9. Управління прибутком.	9	2	1	6
Разом за змістовим модулем 4	27	6	3	18
Разом за 2-й модуль	45	10	5	30

МОДУЛЬ 3. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ				
Змістовий модуль 5. Інвестиційна діяльність та антикризове фінансове управління підприємством				
1	2	3	4	5
Тема 10. Управління інвестиціями	9	2	1	6
Тема 11. Управління фінансовими ризиками	9	2	1	6
Тема 12. Антикризове фінансове управління на підприємстві	9	2	1	6
<i>Разом за змістовим модулем 5</i>	27	6	3	18
Разом за 3-й модуль	27	6	3	18
Усього годин	108	24	12	72

ЗМІСТ
дисципліни
«ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

**Модуль 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ
ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

Змістовний модуль 1. КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ І
ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Сутність фінансового менеджменту підприємств. Необхідність і значення фінансового менеджменту. Структура фінансового менеджменту. Фінансовий менеджмент як частина загальної системи управління підприємством. Об'єкти та суб'єкти фінансового менеджменту. Мета, завдання та функції фінансового менеджменту. Принципи фінансового менеджменту. Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Методи і прийоми фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту та його основні елементи. Місце фінансового менеджменту в організаційній структурі підприємства. Значення максимізації прибутку і ринкової вартості підприємства для реалізації кінцевих інтересів його власників. Методологічні основи побудови системи забезпечення фінансового менеджменту. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту.

Зміст і поняття інформації. Інформація як важливий фактор сучасної ринкової економіки. Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Основні вимоги до фінансової інформації. Комерційна таємниця, її межі та значення для суб'єктів фінансової діяльності. Зовнішні та внутрішні потоки інформації. Організація і контроль потоків інформаційного забезпечення. Канали розповсюдження інформації. Класифікація зовнішніх та внутрішніх користувачів. Фінансова звітність як основне джерело інформації. Характеристика основних форм фінансової звітності. Аналіз балансу підприємства. аналіз звіту про фінансові результати підприємства. аналіз звіту про власний капітал

Змістовний модуль 2. ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА
ПЛАНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ
ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Сутність фінансового прогнозування. Фінансове прогнозування та планування в системі фінансового менеджменту. Методи фінансового прогнозування. Цілі та завдання внутрішньофірмового фінансового прогнозування.

Фінансове планування в системі фінансового менеджменту, його сутність, цілі та завдання. Види фінансових планів підприємства. Стратегічний план. Поточний план. Оперативний план. Взаємозв'язок стратегічного, поточного та оперативного планування.

Бюджетування та його сутність. Функції бюджету. Види бюджетів. Управління бюджетним процесом. Функції бюджетного комітету. Загальний бюджет підприємства, його структура і принципи формування. Операційний бюджет. Бюджет продажів. Фінансовий бюджет. Бюджет капітальних вкладень. Бюджет руху грошових коштів.

Управління ресурсами інноваційного підприємництва. Види ті джерела фінансуванні інноваційної діяльності. Емісійна політика підприємства. Дивідендна політика компаній

Модуль 2. УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Змістовний модуль 3. ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ У ЧАСІ ТА УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Необхідність і значення визначення вартості грошей у часі. Основні чинники, що впливають на зміну вартості грошей у часі. Вплив інфляції на зміну вартості грошей. Ризик та його вплив на зміну вартості грошей. Класифікація факторів ризику. Методи управління ризиком. Види ризику. Концепція врахування чинника ліквідності.

Майбутня вартість грошей та її сутність. Розрахунок майбутньої вартості грошей. Розрахунок майбутньої вартості грошей з урахуванням ануїтетів. Нарахування складних процентів. Таблиці для визначення процентного фактора при розрахунках майбутньої вартості грошей.

Поточна вартість грошей і її сутність. Поняття дисконтування та сфери його застосування. Розрахунок поточної вартості грошей. Розрахунок поточної вартості ануїтетів. Поточна вартість різних грошових потоків. Поточна вартість довічної ренти.

Значення ефективного управління грошовими потоками у діяльності підприємства. Принципи та головна мета управління грошовими потоками. Види грошових потоків та їх класифікація. Етапи управління грошовими потоками підприємства.

Характеристика вхідних грошових потоків. Зміст і завдання управління вхідними грошовими потоками. Управління вихідними грошовими потоками. Зміст і завдання управління вихідними грошовими потоками.

Оптимізація грошових потоків на підприємстві. Методи оптимізації

дефіцитного грошового потоку в короткостроковому та довгостроковому періодах. Характеристика системи “Прискорення-уповільнення платіжного обороту”. Методи оптимізації надлишкового грошового потоку. Метод вирівнювання та метод синхронізації грошових потоків.

Планування грошових потоків на підприємстві. Планування грошових потоків за операційною діяльністю. Планування грошових потоків за інвестиційною діяльністю. Планування грошових потоків за фінансовою діяльністю. Платіжний календар. Оперативне управління грошовими потоками по операційній, інвестиційній та фінансовій діяльності.

Змістовний модуль 4. УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ І СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ, АКТИВАМИ ТА ПРИБУТКОМ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА.

Склад і структура активів підприємства. Політика управління необоротними активами підприємства. Управління оновленням необоротних активів. Політика управління оборотними активами. Взаємозв'язок ступеня ризику втрати ліквідності та рівня оборотного капіталу. Взаємозв'язок прибутку та рівня оборотного капіталу. Розробка оптимальної кредитної політики на підприємстві. Політика управління грошовими активами на підприємстві. Поняття вартості капіталу та принципи її оцінки. Сфери використання показника “вартість капіталу підприємства”. Середньозважена вартість капіталу. Структура капіталу та чинники, що її визначають. Вплив структури капіталу на його вартість. Основні принципи, яких слід дотримуватись при формуванні структури капіталу підприємства. Визначення вартості власного капіталу. Характерні риси власного капіталу та особливості його оцінки. Визначення вартості позикового капіталу. Характерні риси позикового капіталу та особливості його оцінки. Вартість внутрішньої кредиторської заборгованості. Оптимізація структури капіталу підприємства. Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості. Оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності підприємства.

Зміст і завдання управління прибутком. Системний підхід до управління прибутком. Інформаційна база управління прибутком. Управління прибутком залежно від різних видів фінансово-господарської діяльності. Управління формуванням собівартості. Класифікація та аналіз структури витрат. Мета і завдання управління витратами. Зміст, задачі і функції управління прибутком підприємства. Класифікація та аналіз структури витрат. Ефективне управління витратами. Сутність і завдання управління розподілом прибутку. Вплив на розподіл прибутку системи оподаткування підприємств. Управління

використанням чистого прибутку.

Сутність дивідендної політики. Чинники, що впливають на формування дивідендної політики підприємства. Оптимальна дивідендна політика. Типи дивідендної політики. Консервативний підхід. Компромісний підхід. Агресивний підхід.

МОДУЛЬ 3. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Змістовий модуль 5. ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сутність і класифікація інвестицій. Зміст та завдання управління інвестиціями. Значення інвестиційної діяльності підприємства. Розробка інвестиційної політики.

Управління реальними інвестиціями. Види інвестиційних проектів. Розробка і методи оцінки інвестиційних проектів. Управління реалізацією реальних інвестиційних проектів. Порядок розробки бюджету капітальних вкладень.

Фінансові інвестиції підприємства та їх класифікація. Управління фінансовими інвестиціями. Ризик фінансового інвестування (ринковий ризик і бізнес-ризик). Оперативне управління інвестиційним портфелем.

Оцінка безризикових цінних паперів. Оцінка ризикових цінних паперів. Вибір цінних паперів. Дюпонівський метод фінансового аналізу. Оцінка ефективності управління портфелем. Вимірювання дохідності.

Економічна сутність фінансових ризиків і їх класифікація. Зміст управління фінансовими ризиками. Методи розрахунку ризиків. Премія за ризик і порядок її визначення.

Сутність антикризового фінансового управління підприємством. Принципи та завдання антикризового фінансового управління підприємством. Особливості проведення ліквідаційної процедури підприємства.

Політика антикризового фінансового управління при загрозі банкрутства. Етапи формування та реалізації антикризової політики. Сутність фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства. Механізми фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства. Внутрішні механізми фінансової стабілізації.

Законодавча база проведення санації підприємства в Україні. Сучасні види санації підприємства та їх ефективність. Етапи управління санацією.

Реструктуризація в системі антикризового фінансового управління підприємством. Організаційно-фінансове забезпечення реструктуризації підприємств. Реструктуризація виробництва, реструктуризація активів,

фінансова реструктуризація, корпоративна реструктуризація (реорганізація).

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття з дисципліни «Фінансовий менеджмент» проводяться для студентів денної форми навчання. Їх мета – поточна перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу з окремих навчальних елементів дисципліни, які винесені на практичні заняття, оцінка набуття майбутніми фахівцями глибоких економічних знань з питань фінансового управління підприємствами, формування у них аналітичного мислення, опанування основних підходів щодо вибору, обґрунтування та реалізації найбільш ефективних фінансових рішень в процесі управління.

Крім цього, на практичних заняттях передбачається розв'язання типових завдань та проведення тестового контролю, що дозволяє здійснювати перевірку рівня засвоєння навчального матеріалу курсу.

На практичні заняття виносяться найважливіші й найскладніші питання дисципліни. При підготовці до занять потрібно передусім прочитати конспект лекцій з відповідного змістового модуля, вивчити понятійний апарат і досягнути логіку навчального матеріалу. Доцільно звернутися до вивчення рекомендованої літератури відповідно до конкретного змістовного модуля.

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту

1.1. Сутність фінансового менеджменту.

1.2. Мета та завдання фінансового менеджменту.

1.3. Функції фінансового менеджменту та їх значення

1.4. Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Фінансова політика.

Об'єкти і суб'єкти фінансового менеджменту

1.5. Механізм та прийоми фінансового менеджменту.

Теоретичні питання:

1. У чому полягає суттєва різниця між фінансами та фінансовими ресурсами підприємства?
2. Якою є основна мета фінансового менеджменту?
3. Що на вашу думку є предметом фінансового менеджменту?
4. У чому різниця між стратегією і тактикою фінансового менеджменту?
5. Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що методи фінансового менеджменту є інструментами реалізації фінансової політики підприємства?

Тести:

1. Фінанси підприємства – це:

- a) Грошові кошти підприємства;
- b) Грошові розрахунки підприємства;
- c) Економічні відносини, які виникають у процесі формування розподілу та використання грошових фондів і доходів підприємства.

2. Фінансові ресурси підприємства – це:

- a) Грошові кошти в касі підприємства та на рахунках у банках;
- b) Сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні підприємства і є джерелом його виробничого та соціального розвитку;
- c) Оборотні активи підприємства.

3. Внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів підприємства є:

- a) Внески засновників;
- b) Прибуток підприємства;
- c) Кошти менеджерів підприємства.

4. Основна мета фінансового менеджменту:

- a) Оптимізація грошових потоків підприємства
- b) Забезпечення зростання фінансових ресурсів
- c) Підвищення добробуту власників капіталу
- d) Підвищення інвестиційної привабливості підприємства

5. Трансакційні витрати це:

- a) Витрати пов'язані з виходом на нові ринки збуту
- b) Витрати пов'язані з укладанням угод
- c) Витрати на здобуття інформації про діяльність конкурентів
- d) Усі відповіді вірні

6. Система цілеспрямованих дій з управління формуванням використанням та розподілом фінансових ресурсів це:

- a) Фінансова політика підприємства
- b) Фінансова стратегія підприємства
- c) Фінансовий менеджмент підприємства
- d) Фінансова діяльність підприємства

7. Який спосіб отримання інформації приводить до зменшення трансакційних витрат?

- a) Спонтанний (ринкова інформація)
- b) Ієрархічний (внутрішня інформація компанії)
- c) Аналіз норм законодавства
- d) Усі відповіді вірні

8. Елементами фінансового менеджменту є:

- a) Оцінка інвестиційних проектів

- b) Фінансове планування та контроль
- c) Формування та оптимізація інвестиційного портфелю
- d) Аналіз інформації про діяльність підприємства
- e) Розробка фінансової політики підприємства
- f) Антикризове управління підприємством
- g) Визначення та моніторинг вартості підприємства

9. До теоретичних основ фінансового менеджменту відносяться:

- a) Портфельна теорія
- b) Теорія агентських відносин
- c) Концепція зміни вартості грошей у часі
- d) Теорія трьох факторів виробництва
- e) Теорія структури капіталу
- f) Концепція першочергового значення грошових потоків
- g) Концепція зв'язку ризику і доходності
- h) Гіпотеза про ефективність ринків

10. До основних завдань фінансового менеджменту належать:

- a) Забезпечення фінансової стійкості підприємства
- b) Оптимізація грошових потоків підприємства
- c) Забезпечення реалізації інтересів учасників фінансових відносин
- d) Підвищення якості корпоративного управління
- e) Мінімізація фінансових ризиків підприємства

Тема 2. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту

- 2.1. Фінансова звітність в системі фінансового менеджменту.
- 2.2. Фінансова звітність підприємства.
- 2.3. Аналіз балансу підприємства
- 2.4. Аналіз звіту про фінансові результати підприємства
- 2.5. Аналіз звіту про власний капітал
- 2.6. Аналіз звіту про рух грошових коштів

Теоретичні питання:

1. У чому полягає головна мета і призначення фінансової звітності підприємства?
2. Поясніть різницю між горизонтальним і вертикальним аналізом фінансових звітів. Які завдання досягаються при застосуванні вказаних методів аналізу?
3. Чим пояснюється необхідність групування фінансових показників за певними ознаками?

4. Чи існують відмінності у застосуванні середніх величин у фінансовому аналізі і статистиці?

5. Які основні умови і обмеження застосування методу порівняння в процесі аналізу фінансових звітів підприємства?

Тести:

1 Показники динаміки застосовуються:

- a) Для порівняння звітних і планових показників
- b) Для факторного аналізу зміни результативних показників
- c) Для аналізу зміни показників у часі
- d) Для прогнозування показників

2 Баланс підприємства містить:

- a) Показники діяльності підприємства за період
- b) Склад і структуру ресурсів підприємства на певний момент часу
- c) Середні за період показники що характеризують активи і пасиви підприємства
- d) Усі відповіді невірні

3 Оберіть елементи, які на вашу думку відносяться до власного капіталу:

- a) Амортизаційний фонд
- b) Статутний фонд
- c) Пайовий капітал
- d) Резервний капітал
- e) Акціонерний капітал
- f) Додатковий капітал
- g) Нерозподілений прибуток
- h) Валовий прибуток
- i) Чистий прибуток

4 Метою складання звіту про рух грошових коштів є:

- a) Подання інформації про поточні зобов'язання підприємства
- b) Упорядкування відомостей про збільшення (зменшення) грошової маси підприємства
- c) Виявлення грошових резервів підприємства для забезпечення операційної діяльності.

5 Активи підприємства визначаються як:

- a) Вартість майна що використовується і зберігається підприємством
- b) Ресурси, що належать підприємству і можуть бути оцінені
- c) Ресурси підприємства, що мають вартість та приносять економічні

вигоди і використовуються протягом довгострокового періоду.

6 Оберіть вірні твердження:

- a) У пасиві балансу ресурси підприємства розміщені за наявності та розміщенням
- b) У активі балансу ресурси підприємства розміщені за джерелами формування і напрямками використання
- c) Чисті активи підприємства – це різниця між активом та пасивом балансу
- d) Чисті активи підприємства близькі за значенням до величини власного капіталу

7 До високоліквідних активів підприємства відносяться:

- a) Дебіторська заборгованість
- b) Виробничі запаси
- c) Грошові кошти та цінні папери
- d) Необоротні активи

8 Оберіть вірні на Вашу думку твердження:

- a) Зростання дебіторської заборгованості свідчить про зростання обсягу продажів і є позитивною тенденцією для підприємства
- b) Зростання запасів є негативним явищем, оскільки збільшуються витрати на їх зберігання
- c) У разі зростання дебіторської заборгованості підприємству необхідно збільшувати кредиторську

9 Модель Дюпона побудована з урахуванням:

- a) Методів факторного аналізу
- b) Аналізу за допомогою визначення фінансових коефіцієнтів
- c) Трендового аналізу
- d) Вертикального аналізу балансу підприємства

10 Збільшення ділової активності за незмінності інших умов приводить:

- a) До погіршення фінансових результатів
- b) До зростання витрат
- c) До зростання прибутку

Задачі:

Задача 1.

Використовуючи дані балансу ВАТ «Будівельна компанія» (Додаток А) провести трендовий та структурний аналіз статей балансу за період 2006-2008 рр., структуру активів та пасивів і зробити відповідні висновки.

Задача 2.

На підставі балансу та звіту про фінансові результати ВАТ «Будівельна

компанія» проаналізувати динаміку валової та операційної рентабельності, рентабельності виробництва, реалізації, оборотних, чистих активів, активів (ROA), власного капіталу (ROE), інвестицій (ROI) порівняти із середньогалузевими на поточну дату і навести заходи щодо збільшення показників прибутковості.

Тема 3. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування і планування

- 3.1. Місце фінансового планування і прогнозування в ринковій економіці
- 3.2. Зміст та задачі фінансового планування
- 3.3. Принципи і методи фінансового планування
- 3.4. Порядок розробки фінансового плану
- 3.5. Оперативне фінансове планування

Теоретичні питання:

1. Сутність внутрішньофірмового планування: мета, завдання, класифікація типів.
2. Назвіть види планування, дайте їм характеристику.
3. У чому Ви бачите труднощі розвитку внутрішньофірмового планування в ринкових умовах? Запропонуйте заходи щодо їх подолання.
4. Розкрийте сутність завдань кожного рівня планування в компанії.
5. Які конфлікти інтересів можливі між плановими службами і іншими функціональними службами компанії? Запропонуйте можливі підходи щодо їх вирішення.

Тести:

1. Бюджетне планування – це:

- процес колективної розробки плану діяльності на поточний період, в результаті якого всі заходи щодо господарської діяльності надаються у формі бюджетів в розрізі фінансової структури підприємства (згідно центрів фінансової відповідальності - ЦФВ);
- процес колективної розробки плану діяльності на наступний період, в результаті якого всі заходи щодо господарської діяльності надаються у формі бюджетів в розрізі фінансової структури підприємства (згідно центрів фінансової відповідальності - ЦФВ);
- процес колективної розробки плану діяльності на наступний період, в результаті якого аналізується господарська діяльність та бюджети в розрізі фінансової структури підприємства (згідно центрів фінансової відповідальності - ЦФВ);

2. Який документ деталізує використання і вкладення фінансових

ресурсів, необхідних для підтримки запроєктованого виробництва?

- а) план фінансових результатів;
- б) баланс;
- в) прогноз грошових потоків;
- г) всі документи.

3. Які з представлених цілей слід віднести до процедур бізнес-планування?

- а) розробка стратегічних рішень;
- б) одержання кредитів або залучення інвестицій;
- в) визначення ступеня реальності досягнення отриманих результатів;
- г) визначення сильних та слабких сторін підприємства;
- д) визначення тенденції розвитку бізнесу;
- е) аналіз кон'юнктури ринку та маркетингові дослідження;
- ж) всі перераховані вище.

4. Який документ фінансового плану використовується для розрахунку показників ефективності інвестицій?

- а) план фінансових результатів;
- б) план балансів;
- в) план грошових потоків;
- г) план амортизаційних відрахувань;
- д) всі перераховані вище.

5. Які з показників доцільно використовувати для розробки річного бюджету:

- а) обсяг виручки за рік з щоквартальною розбивкою;
- б) сума чистого прибутку;
- в) сума амортизаційних відрахувань;
- г) показники рентабельності (ROA, ROE);
- д) економічна добавлена вартість (EVA);
- е) чистий грошовий потік;
- ж) сума дебіторської заборгованості за чистою реалізаційною вартістю;
- з) собівартість виробленої продукції.

6. Укажіть, які розділи повинні бути передбачені у фінансовому плані підприємства?

- а) прогноз фінансових результатів;
- б) кошторис загальногосподарських витрат;
- в) кошторис загальновиробничих витрат;
- г) проект плану грошових потоків;
- д) калькуляція собівартості виробу;
- е) проект балансу.

7. Які найбільш важливі завдання ставляться перед розробниками бізнес-плану:

- а) розробка плану фінансових результатів;
- б) побудова графіка беззбитковості;
- в) одержання і підготовка достовірної вихідної інформації для обґрунтування проекту;
- г) розрахунок величини майбутньої виручки;
- д) визначення чистого приведенного доходу.

8. Раціональне використання фінансових ресурсів здійснюється на підприємстві відповідно до:

- а) Принципу науковості
- б) Принципу оптимальності
- с) Принципу комплексності

9. До процедур фінансового планування належать:

- а) Прогнозування наслідків поточних рішень
- б) Складання бізнес-планів для потенційних та реальних інвесторів
- с) Обґрунтування обраного варіанту рішень
- д) Аналіз фінансових та інвестиційних можливостей підприємства.
- е) Оцінка результатів підприємства в порівнянні з цілями, встановленими у фінансовому плані

10. Оберіть методи, що використовуються при розробці кошторисів:

- а) Нормативний
- б) Нормативно-аналітичний
- с) Розрахунково-аналітичний;
- д) Балансовий
- е) Оптимізації
- ф) Моделювання.

Задачі:

Задача 1.

Використовуючи трендовий аналіз визначте операційний прибуток підприємства на 2009-2011 рр.

Показники, млн. грн	Роки								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Обсяг реалізації	128,6	141,3	136,4	139,1	156,8	162,5	174,4	171,6	169,2
Інші операційні доходи	17,2	14,1	11,9	12,4	15,8	8,6	11,2	16,3	14,5
Операційні витрати,	90,1	113,2	116,9	104,6	119	124,9	140,7	127,3	119,9

в.т.ч.									
- матеріальні витрати	35,6	45,8	50,9	46,4	48,4	60,2	67,3	62,8	64,2
- амортизація	16,4	22,8	24,5	17,2	24,1	17,2	18,1	14,5	20,1
- витрати на оплату праці та відрахування на соц. заходи	27	36,4	31	28,9	28,5	38,4	50,5	36,3	24,4
- інші операційні витрати	11,1	8,2	10,5	12,1	18	9,1	4,8	13,7	11,2
Операційний прибуток									

Тема 4. Управління ресурсами інноваційного підприємництва

4.1 Управління ресурсами інноваційного підприємництва

4.2 Види ті джерела фінансуванні інноваційної діяльності

4.3 Емісійна політика підприємства

4.4 Дивідендна політика компаній

Теоретичні питання:

1. У чому полягає оцінка капіталу підприємства?
2. Що слід розуміти під поняттям "ринкова вартість підприємства"?
3. Розкрийте зміст поняття "гудвіл". Наведіть приклади оцінки ринкової вартості підприємства з урахуванням "гудвіла".
4. Розкрийте зміст та призначення поняття "середньозважена вартість капіталу".
5. Які складові фінансових ресурсів використовують для обчислення СЗВК?
6. Чому при оцінці капіталовкладень більш доцільним є використання СЗВК, а не вартості конкретних джерел фінансування?
7. У чому полягає відмінність між поняттями середньозваженої та граничної вартості капіталу?

Задачі:

Задача 1.

Визначити ринкову оцінку власного капіталу підприємства, якщо в результаті морального зносу основні засоби можуть бути продані на ринку за ціною, що становить 70 % їх балансової вартості, товарно-матеріальні запаси — 50 %. Безнадійна дебіторська заборгованість становить 20 %. Ціна акції, якими володіє підприємство, зросла на 50 %.

На скільки відрізняються балансова та ринкова оцінки капіталу?

АКТИВ	тис. грн	ПАСИВ	тис. грн
Основні засоби	500	Статутний капітал	450
Довгострокові фінансові вкладення	50	Резервний капітал	50
Товарно-матеріальні запаси	200	Нерозподілений прибуток	50
Дебіторська заборгованість	100	Кредити банків	300
Грошові кошти	100	Кредиторська заборгованість	100
Всього	950	Всього	950

Задача 2.

Акціонерний капітал підприємства складають прості акції. Кількість акцій — 100 000 шт., балансова вартість акції — 70 грн. Обсяг позикового капіталу — 1 000 000 грн. Вартість акціонерного капіталу — 15 %, позикового — 13 %. Ставка податку на прибуток підприємства — 25 %.

Визначити середньозважену вартість капіталу (СЗВК) та дивіденди, сплачені на одну акцію, якщо дохід до виплати процентів та податків (ДВПП) становить 2 030 000 грн. Весь прибуток розподіляється серед акціонерів у вигляді дивідендів.

Як зміниться СЗВК і дивіденд у розрахунку на акцію, якщо підприємство викупить за балансовою вартістю 25 % акцій і на таку саму суму випустить і розмістить облігації. Як передбачають менеджери підприємства, вартість акціонерного капіталу при цьому зросте до 17 %, а позикового — до 14 %, (Вважаємо, що діяльність підприємства є стабільною, а дохід до виплати процентів та податків не змінюється в результаті змін у структурі капіталу.)

Тема 5. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках

- 5.1. Необхідність і сутність визначення вартості грошей у часі
- 5.2. Визначення майбутньої вартості грошей
- 5.3. Визначення поточної (теперішньої) вартості грошей
- 5.4. Визначення вартості анuitетів

Теоретичні питання:

1. Чим пояснюється необхідність визначення майбутньої та теперішньої вартості грошей в процесі здійснення фінансових розрахунків?

2. Які фактори впливають на зміну вартості грошей у часі?
3. У чому полягає різниця між нарахуванням простих і складних відсотків?
4. Чому застосування різних схем нарахування відсотків дає різні результати?
5. З яких причин нарахування складних відсотків набуло більшого розповсюдження?
6. Чим на Вашу думку пояснюється широке практичне застосування методів визначення вартості грошей у банківській сфері?
7. У чому полягає сутність компаундингу і в процесі вирішення яких практичних завдань застосовується цей метод?
8. Яким чином впливає на майбутню вартість грошей збільшення періодів нарахування відсотків (за інших рівних умов)?
9. Як пов'язані між собою компаундинг та дисконтування?
10. Чим пояснюється широке застосування дисконтування в процесі визначення ефективності інвестиційних проектів?

Тести:

1 Процес визначення майбутньої вартості грошей має назву:

- a) Дисконтування
- b) Компаундинг
- c) Прогнозування

2 У майбутньому порівняно з теперішнім станом:

- a) Номінальна вартість грошей збільшується
- b) Реальна вартість грошей зростає
- c) Реальна вартість грошей зменшується
- d) Номінальна вартість грошей зменшується

3 Ефект нарахування відсотків на відсотки досягається у разі:

- 70 a) Нарахування простих відсотків
- b) Нарахування складних відсотків
- c) Визначення вартості ануїтету

4 Майбутня вартість 1000 грошових одиниць при доходності 20 % у кінці четвертого року становитиме:

- a) У разі нарахування простих відсотків – 2100
- b) У разі нарахування складних відсотків – 2073,6
- c) У разі нарахування простих відсотків – 1800
- d) У разі нарахування складних відсотків – 2374,5

5 Оберіть співвідношення для визначення коефіцієнта нарощення для нарахування простих відсотків:

Кн(пр) 1 і

- a) n
- b) $K_n(\text{пр}) \cdot 1 + n \cdot i$
- c) i

6 Здійснення дисконтування приводить до:

- a) Визначення теперішньої вартості майбутніх грошових надходжень
- b) Визначення майбутньої вартості грошових внесків
- c) Визначення найбільш оптимального варіанту вкладення коштів

7 Теперішня вартість певної суми грошей, що визначена із застосуванням простих відсотків:

- a) Менше ніж результат отриманий шляхом нарахування складних відсотків
- b) Більше ніж теперішня вартість розрахована із застосуванням складних відсотків
- c) Дорівнює величині теперішньої вартості що визначена із застосуванням складних відсотків

8 Для отримання 1000 грошових одиниць що у кінці п'ятого року при ставці дисконтування 20 % необхідно вкласти:

- a) У разі нарахування простих відсотків – 500
- b) У разі нарахування складних відсотків – 386,1
- c) У разі нарахування простих відсотків – 600
- d) У разі нарахування складних відсотків – 401,9

9 Оберіть співвідношення для визначення теперішньої вартості у разі нарахування складних відсотків:

- a) $PV = \frac{1}{(1+i)^n}$
- b) $PV = FVn \times \frac{1}{(1+i)^n}$
- c) $PV = FVn \times \frac{1}{(1+n \times i)^n}$

10 Оберіть вірні твердження:

- a) Періодичний внесок при визначенні майбутньої вартості анuitету вважається змінною величиною
- b) Періодичний внесок при визначенні майбутньої вартості анuitету вважається незмінним
- c) Майбутня вартість анuitету розрахованого виходячи з внесків у кінці року перевищує вартість анuitету визначеного на умовах внесення коштів на початку року

d) Майбутня вартість ануїтету розрахованого виходячи з внесків у кінці року менше вартості ануїтету визначеного на умовах внесення коштів на початку року

Задачі:

Задача 1.

Позика на ремонт квартири і придбання відповідних матеріалів у сумі 52 тис. грн. отримана на строк 18 місяців при річній ставці 16%. Визначити відсотки за користування боргом та загальну суму, яку повинен сплати боржник банку.

Яку суму за користування боргом сплатить боржник, якщо він достроково погасить борг шляхом збільшення тіла кредиту на 30% щомісячно? Як зміниться множник нарощення та сума нагромадження боргу, якщо банк збільшить річну ставку на 3% за останні 6 місяців?

Тема 6. Управління грошовими потоками на підприємстві

6.1. Поняття грошового потоку та його значення для фінансової діяльності підприємства

6.2. Класифікація грошових потоків підприємства та їх характеристика і аналіз.

6.3. Поняття чистого грошового потоку.

6.4. Ліквідний грошовий потік. Розрахунок ліквідного грошового потоку

6.5. Принципи управління грошовими потоками.

6.6. Шляхи поліпшення управління грошовими потоками

Теоретичні питання:

1. У чому полягають переваги розрахунку грошових потоків при визначенні результатів діяльності підприємства?

2. Чи вважаєте Ви, що використання грошових потоків як інструменту визначення ефективності підприємства дозволяє отримати більш детальне уявлення про ефективність діяльності підприємства?

3. Чим пояснюється включення амортизації до грошових потоків підприємства?

4. Чи можна вважати максимізацію грошових потоків основним завданням управління ними?

5. У чому полягає сутність оптимізації грошових потоків підприємства?

Тести:

1 Рух коштів, що використовуються підприємством найбільш повно характеризується:

- a) Прибутками
- b) Грошовими потоками
- c) Виручкою від реалізації
- d) Співвідношенням і абсолютними значеннями дебіторської та кредиторської заборгованості

2 Еквіваленти грошових коштів підприємства це:

- a) Фінансові інструменти підприємства
- b) Короткострокові і високоліквідні цінні папери
- c) Кошти підприємства у іноземній валюті
- d) Кредиторська заборгованість підприємства

3 До основних етапів управління грошовими коштами підприємства відносяться:

- a) Облік грошових коштів
- b) Аналіз грошових коштів
- c) Прогнозування грошових коштів
- d) Максимізація грошових коштів
- e) Складання бюджету грошових коштів

4 Оберіть твердження які на Вашу думку є вірними

- a) Погашення дебіторської заборгованості зменшує грошовий потік від операційної діяльності
- b) Дивіденди отримані від довгострокових капітальних вкладень збільшують грошовий потік від фінансової діяльності.
- c) Придбання необоротних активів зменшують грошовий потік від інвестиційної діяльності
- d) Виплата заробітної плати зменшує грошовий потік від операційної діяльності
- e) Довгострокові фінансові вкладення збільшують грошовий потік від фінансової діяльності.

5 Свідченням нормального функціонування підприємства є:

- a) Позитивні чисті грошові потоки від операційної діяльності
- b) Позитивні чисті грошові потоки від усіх видів діяльності
- c) Фінансування інвестиційної діяльності за рахунок потоків від операційної та фінансової
- d) Фінансування операційної діяльності за рахунок потоків від інвестиційної та фінансової

6 Складання звіту про рух грошових коштів за допомогою прямого

методу базується на:

- a) Звітній інформації про фінансові результати діяльності підприємства
- b) Фактичній інформації про рух коштів на рахунках підприємства
- c) Аналітичній інформації про зміни складу і структури активів підприємства

7 Складання звіту про рух грошових коштів за допомогою непрямого методу передбачас:

- a) Аналіз взаємодії підприємства з кредитно-фінансовими установами
- b) Використання звітної інформації про фінансові результати підприємства та зміни його активів та зобов'язань
- c) Використання фактичної інформації про рух грошових коштів на рахунках підприємства
- d) Визначення грошових потоків від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства

8 Чистий грошовий потік це

- a) Різниця між коштами вкладеними у придбання активів і коштами, отриманими від їх реалізації
- b) Загальна позитивна величина грошових коштів підприємства на певний момент часу
- c) Абсолютне вираження співвідношення між позитивними та негативними грошовими потоками підприємства
- d) Співвідношення між кредиторською та дебіторською заборгованістю підприємства
- e) Різниця між власним та позиковим капіталом підприємства

9 Здатність підприємства генерувати грошові потоки для покриття поточних зобов'язань визначається:

- a) За допомогою коефіцієнту покриття короткострокових боргів
- b) Шляхом розрахунку коефіцієнту достатності грошового потоку
- c) Через визначення коефіцієнту грошового покриття виплат по відсотках
- d) Всі відповіді вірні

10 Оберіть вірне твердження

- a) Ліквідний грошовий потік є показником фінансового стану підприємства, що характеризує зміни в чистій кредитній позиції підприємства
- b) Ліквідний грошовий потік розраховується для аналізу здатності підприємства сплачувати за кредитними зобов'язаннями
- c) Ліквідний грошовий потік характеризує поточну ліквідність підприємства в абсолютному вираженні
- d) Ліквідний грошовий потік розраховується лише тими підприємствами, які не використовують залучених позикових коштів

е) Усі відповіді вірні

Задачі:

Задача 1.

Визначити вартість підприємства, якщо відомо наступне:

- 1) середня прибутковість пакету цінних паперів підприємства – 23 %;
- 2) у разі вкладання коштів у державні облігації прибутковість очікується на рівні 7%;
- 3) коефіцієнт для підприємств цієї галузі становить 1,2;
- 4) ризик зниження рівня ліквідності – 2 %;
- 5) інформація про складові чистого грошового потоку за звітний період наведена у таблиці:

Показники	Значення за звітний період, млн. грн.
1. Чистий прибуток	60
2 Амортизація	38
3 Капітальні інвестиції	13
4 Фінансові інвестиції	9
5 Зміна величини оборотних активів	+8,4
6 Кредити	17,3
7 Відсотки за кредит (25 %)	
Чистий грошовий потік за звітний рік	

Зробити висновки.

Тема 7.Управління активами підприємства

- 7.1. Склад і структура активів підприємства.
- 7.2. Процес формування активів підприємства
- 7.3. Зміст і завдання управління оборотними активами
- 7.4. Управління виробничими запасами
- 7.5. Управління дебіторською заборгованістю. Методи рефінансування дебіторської заборгованості
- 7.6. Управління грошовими коштами
- 7.7. Управління необоротними активами підприємства. Управління основними засобами, нематеріальними активами

Теоретичні питання:

1. Поняття активів підприємства. Їх класифікація.
2. Назвіть основні характеристики та відмінності оборотних та необоротних активів.
3. Що є основною метою формування активів?
4. Сутність та методика розрахунку чистих активів.

5. Ліквідність активів підприємства: поняття та групування за видами ліквідності. Наведіть приклади.

Задачі:

Задача 1.

На 1 січня 2008 року грошові кошти транспортного підприємства «Автоперевізник» становили 37,5 тис. грн. Обсяг наданих автотранспортних послуг за минулий рік склав 720 тис. грн. Внаслідок купівлі 2-х вантажних автомобілів планується збільшення виручки від надання послуг на 15%. Яка сума грошових коштів вивільниться в результаті прискорення оборотності грошових коштів?

Тести:

1 Головною метою управління оборотними активами підприємства є:

a) Формування їх складу та структури з урахуванням оптимізації джерел фінансування

b) Забезпечення прискорення оборотності активів

c) Збільшення операційного циклу

d) Підвищення рівня ліквідності оборотних активів.

2 Оберіть вірні твердження:

a) Фінансовий цикл характеризує період часу протягом якого оборотні активи виключені з обороту підприємства

b) Операційний цикл – це період перебування оборотного капіталу у формі запасів незавершеного виробництва та готової продукції

c) Тривалість повного обороту оборотних активів характеризується операційним циклом підприємства

d) Виробничий цикл відбиває період обороту запасів, незавершеного виробництва та готової продукції.

e) Зростання операційного циклу підприємства є позитивним явищем для підприємства

f) Скорочення фінансового циклу є позитивним явищем для підприємства.

3 Формування значних страхових резервів оборотних активів властиве для:

a) Помірного підходу до формування оборотних активів

b) Консервативного підходу до формування оборотних активів

c) Агресивного підходу до формування оборотних активів

4 Оберіть вірні твердження, що стосуються оптимізації розміру запасів за моделлю EOQ:

a) Збільшення партії поставки запасів приводить до зменшення

операційних витрат на їх розміщення

b) Збільшення партії поставки приводить до зменшення операційних витрат на їх зберігання на складі

c) Збільшення партії поставки запасів приводить до зростання операційних витрат на їх розміщення

d) Збільшення партії поставки приводить до зростання операційних витрат на їх зберігання на складі

5 Резерв сумнівних боргів включає:

a) Дебіторську заборгованість терміном менше трьох років

b) Дебіторську заборгованість терміном більше трьох років

c) Безнадійну дебіторську заборгованість

d) Загальну величину дебіторської заборгованості

e) Чисту вартість реалізації дебіторської заборгованості.

6 Оберіть заходи що приводять до зменшення дебіторської заборгованості:

a) Надання покупцям продукції знижок у разі вчасного повернення заборгованості

b) Збільшення обсягів товарного кредитування

c) Проведення операції факторингу

d) Звернення до суду у разі порушення термінів оплати за продукцію

7 Операція, що передбачає передачу банківській установі права на отримання дебіторської заборгованості за винагороду має назву:

a) Форфейтинг

b) Факторинг

c) Лізінг

8 Залишок грошових коштів що утворюється з метою здійснення поточних виплат, називається:

a) Резервним

b) Інвестиційним

c) Операційним

d) Страховим

e) Компенсаційним

9 Основною метою управління грошовими активами підприємства є:

a) Забезпечення платоспроможності підприємства

b) Накопичення грошових коштів

c) Збільшення величини грошових ресурсів у іноземній валюті.

10 Оберіть вірні твердження:

a) Методика оптимізації залишку грошових коштів (модель Баумоля) побудована на тих же принципах, що і оптимізація запасів за моделлю EOQ

b) Мінімальний розмір залишку грошових коштів підприємства за моделлю Міллера-Орра приймається на рівні страхового запасу

c) Обсяг надходження та витрат грошових коштів у відповідності до моделі Міллера-Орра вважається стабільним.

Тема 8. Управління вартістю і структурою капіталу інноваційного підприємства

8.1. Сутність капіталу підприємства. Нерозподілений прибуток.

8.2. Позиковий капітал. Управління кредиторською заборгованістю.

8.3. Вартість капіталу. Ефект фінансового левериджу.

8.4. Структура капіталу. Вплив структури капіталу на вартість підприємства.

Теоретичні питання:

1. Що таке капітал? Наведіть класифікації капіталу підприємства.
2. Яка основною метою формування капіталу підприємства?
3. Назвіть принципи формування капіталу підприємства.
4. Які Ви знаєте види власного капіталу? Дайте їм характеристику.
5. В чому полягає політика і які джерела формування власних фінансових ресурсів підприємства?
6. Поняття та основні сфери використання показника «вартість капіталу».
7. Як оцінити вартість залучених власного та позикового капіталу із різних джерел?

Задачі:

Задача 1.

Власний капітал автотранспортного підприємства становить 1800 тис. грн., величина отриманих підприємством кредитів в середньому складає 86 тис. грн. на рік, а величина погашення позик з урахуванням відсотків – 118 тис. грн.

Коефіцієнт виплат підприємства дорівнює 0,25, а коефіцієнт фінансування – 0,85.

Чистий прибуток звітного періоду – 360 тис. грн.

Визначити середню зважену вартість капіталу (WACC).

Задача 2.

Визначити ефект фінансового левериджу мережі швидкого харчування, якщо відомі наступні дані:

коефіцієнт автономії підприємства у звітному році – 0,65;

вартість активів – 1350 тис. грн.;

валовий дохід – 1860 тис. грн.;

на кожен грошову одиницю доходу припадає 0,76 грн. валових витрат;
середня вартість користування кредитами – 24 %.

Як зміниться ефект фінансового левериджу, якщо майно компанії збільшиться на 5 % за рахунок отримання додаткового кредиту, а вартість користування кредитами знизиться на 1,5 %?

Тести:

1 Оберіть вірні твердження:

- a) Капітал характеризує загальну величину коштів, що інвестована у активи підприємства
- b) Капітал є індикатором вартості підприємства
- c) Капітал підприємства є статичною категорією
- d) Форма капіталу станом на певний момент конкретизується за допомогою активів підприємства
- e) Капітал характеризує фінансові ресурси підприємства, що приносять дохід
- f) Капітал забезпечує добробут його власників

2 Основними формами капіталу є:

- a) Грошова
- b) Позикова
- c) Виробнича
- d) Кредитна
- e) Товарна

3 До основних принципів формування капіталу підприємства належать:

- a) Врахування перспектив господарської діяльності підприємства
- b) Забезпечення оптимальності структури капіталу
- c) Збільшення вартості використання капіталу
- d) Підвищення ефективності використання капіталу

4 Критеріями для визначення потреби у капіталі для підприємства що створюється є:

- a) Вартість необхідних активів
- b) Вартість активів аналогічних підприємств
- c) Інвестиційні можливості власників

5 До переваг використання власного капіталу належать:

- a) Простота залучення
- b) Забезпечення фінансової стабільності підприємства
- c) Необмеженість залучення
- d) Забезпечення високих темпів розвитку підприємства

6 Перевагами використання позикового капіталу є:

- a) Низька вартість використання
- b) Здатність підвищувати ефективність використання власного капіталу
- c) Низький ризик використання
- d) Забезпечення високих темпів розвитку підприємства

7 Рівень підвищення ефективності власного капіталу за рахунок залучення позикового характеризується:

- a) Показником фінансового левериджу
- b) Ефектом фінансового левериджу
- c) Граничною вартістю капіталу
- d) Середньою ефективністю використання капіталу.

8 Умовою позитивного ефекту фінансового левериджу є:

- a) Податковий коректор фінансового левериджу < 1
- b) Диференціал фінансового левериджу > 1
- c) Власний капітал $>$ позикового
- d) Вартість власного капіталу $>$ вартості позикового
- e) Коефіцієнт фінансового левериджу > 1

9 Коефіцієнт фінансового левериджу відображає:

- a) Вартість капіталу
- b) Склад капіталу
- c) Структуру капіталу
- d) Ефективність капіталу

10 Умовами успішної оптимізації структури капіталу вважаються:

- a) Мінімізація його вартості
- b) Максимізація його рентабельності
- c) Максимізація його вартості
- d) Забезпечення фінансової стабільності через нарощення власного капіталу
- e) Підвищення темпів розвитку підприємства шляхом збільшення величини позикового капіталу.

Тема 9.Управління прибутком

9.1. Зміст і завдання управління прибутком підприємства.

9.2. Управління прибутком від операційної діяльності. Політика максимізації прибутку підприємств.

Теоретичні питання:

1. Що таке прибуток і які види прибутку Ви знаєте?

2. Назвіть джерела формування та напрями розподілу прибутку.
3. В чому різниця між чистим та нерозподіленим прибутком?
4. В чому полягає сутність аналізу «витрати-обсяг-прибуток» (CVP-аналізу).

Задачі:

Задача 8.3.

Власник ресторану «Магія смаку» має намір здійснити цікавий проект щодо купівлі сусідньої будівлі для організації 3-го банкетного залу, для чого йому не вистачає 220 тис. грн.

Його постійні витрати становлять 520 тис. грн. на місяць, середній рахунок який сплачують клієнти становить 315 грн., з них 135 грн. – змінні витрати.

Визначте, яку кількість відвідувачів повинен обслуговувати ресторан за місяць, щоб за рахунок чистого прибутку реалізувати інвестиційний проект?

Як зміниться прибуток ресторану, якщо власник ресторану втратить 10 % своїх клієнтів внаслідок збільшення цін?

Задля додаткового збільшення відвідувачів власник ресторану вирішив організувати живу музику шляхом запрошення 3 музикантів з щотижневою оплатою 3,5 тис. грн. Як зміниться сума прибутку?

Тести:

- 1. До джерел формування прибутку підприємства належать:**
 - a) Надходження від продажу майна
 - b) Надходження від реалізації продукції (робіт, послуг)
 - c) Надходження амортизації у складі обсягу реалізації продукції (робіт, послуг)
 - d) Кошти від позареалізаційних операцій
- 2. Джерелом формування резервів самострахування підприємства є:**
 - a) Валовий прибуток
 - b) Нерозподілений прибуток
 - c) Чистий прибуток
 - d) Прибуток від фінансової діяльності
- 3. Основною метою управління прибутком підприємства є:**
 - a) Максимізація чистого прибутку підприємства
 - b) Оптимізація розподілу прибутку підприємства
 - c) Забезпечення постійного зростання інвестицій
 - d) Забезпечення врахування інтересів власників підприємства
- 4. Ефективність використання активів підприємства характеризується:**

- a) Рентабельністю реалізації
- b) Рентабельністю власного капіталу
- c) Рентабельністю виробництва
- d) Рентабельністю капіталу.

5. Оберіть вірні твердження:

- a) Нерозподілений прибуток використовується для формування страхових фондів підприємства
- b) Чистий прибуток є основною складовою грошового потоку підприємства
- c) Відмова від виплати дивідендів на підприємстві дозволяє збільшити обсяги інвестиційної діяльності

6. Частка чистого прибутку що використовується для виплат власникам капіталу залежить від:

- a) Фінансових результатів підприємства
- b) Дивідендної політики
- c) Емісійної політики
- d) Наявності перспективних інвестиційних проектів

7. Надходження від реалізації продукції підприємства є джерелом:

- a) Операційного прибутку
- b) Прибутку від позареалізаційних операцій
- c) Прибутку від інвестиційної діяльності

8. Частка прибутку, що спрямовується на сплату дивідендів визначається

- a) При розрахунку рентабельності власного капіталу
- b) У разі розрахунку коефіцієнту виплат
- c) Шляхом визначення рентабельності активів

Тема 10. Управління інвестиціями

10.1. Сутність і класифікація інвестицій. Формування інвестиційної політики

10.2. Джерела фінансування капітальних вкладень. Визначення оптимальної структури джерел фінансування капіталовкладень.

10.3. Фінансова інвестиційна діяльність підприємства. Диверсифікація інвестиційного портфеля.

Теоретичні питання:

1. Дайте характеристику поняття «інвестицій». Які законодавчі акти регулюють інвестиційну діяльність України?
2. Які класифікації інвестицій Ви знаєте?

3. В чому полягає політика управління інвестиційною діяльністю на підприємстві? Які її основні завдання?
4. Як здійснюється оцінка інвестиційної діяльності підприємства за якийсь період?
5. Охарактеризуйте основні форми реального інвестування.

Задачі:

Задача 1.

Фінансовий директор постав перед нелегким завданням щодо вибору одного з проектів:

Рік	Грошовий потік, тис. грн.	
	Проекту 1	Проекту 2
1	2000	3100
2	5400	4500
3	8100	6900
4	6400	7200
5	5500	5700

Ставка дисконтування – 9 %, а початкові інвестиції становлять 16 млн. грн. для кожного з проектів.

Використовуючи відомі Вам показники, визначте який з проектів доцільно прийняти.

Тести:

1 Фінансові інвестиції характеризують:

- a) Накопичення капіталу у грошовій формі
- b) Вкладення капіталу у придбання цінних паперів
- c) Фінансування придбання об'єктів необоротних активів

2 Оберіть вірні твердження:

- a) Термін короткострокового інвестування становить більше року
- b) Термін короткострокового інвестування не перевищує 1 рік
- c) Здійснення безризикових інвестицій гарантує отримання мінімального доходу
- d) Висока доходність об'єктів інвестування свідчить про підвищений ризик здійснення інвестицій.

3 Основною метою інвестиційної політики підприємства є:

- a) Забезпечення мінімального ризику фінансових інвестицій
- b) Підвищення ефективності реальних інвестицій
- c) Реалізація найбільш ефективних форм здійснення інвестицій
- d) Скорочення термінів повернення інвестицій

4 До основних форм фінансування інвестиційних проектів належать:

- a) Повне самофінансування

- b) Акціонування
- c) Кредитне фінансування
- d) Лізинг
- e) Змішане фінансування

5 Показник чистої теперішньої вартості проекту (NPV) визначається:

- a) Як різниця між грошовими потоками від проекту та початковими інвестиціями
- b) Як різниця між дисконтованими грошовими потоками та початковими інвестиціями
- c) Як різниця між дисконтованими грошовими потоками та дисконтованими інвестиціями

6 Оберіть вірне твердження:

- a) Індекс доходності проекту є відносним вираженням NPV
- b) Індекс доходності успішного проекту завжди > 1
- c) Індекс рентабельності успішного проекту завжди > 1
- d) Індекс рентабельності дозволяє врахувати надходження від проекту у повному обсязі

7 Критеріями успішного проекту є:

- a) $NPV > 0$
- b) $IRR - \text{ставка дисконтування} > 0$
- c) $IRR - \text{ставка дисконтування} = 0$
- d) $IRR - \text{ставка дисконтування} < 0$
- e) Індекс доходності > 1
- f) Індекс доходності – ставка дисконтування $= 0$

8 Термін повернення суми інвестицій визначається як:

- a) Співвідношення інвестицій та загальної величини дисконтованих грошових потоків
- b) Співвідношення інвестицій та середньорічного грошового потоку
- c) Співвідношення інвестицій та чистого прибутку

Тема 11. Управління фінансовими ризиками

11.1. Економічна сутність фінансових ризиків і їх класифікація.

11.2. Зміст управління фінансовими ризиками.

11.3. Методи розрахунку ризиків. Премія за ризик і порядок її визначення.

Теоретичні питання:

1. Яка економічна сутність фінансового ризику підприємства? Назвіть види фінансових ризиків.

2. За якими ознаками класифікують фінансові ризики?
3. Для чого потрібно аналізувати та оцінювати фінансовий ризик?
4. В чому полягає управління фінансовими ризиками підприємства? Дайте характеристику етапів процесу їх управління.
5. Які показники використовуються при оцінці рівня фінансового ризику?

Задачі:

Задача 1.

Ви, як фінансовий директор ВАТ «Інвестиційна компанія», повинні прийняти рішення щодо вибору та реалізації одного з проектів. Оцінюючи можливі сценарії щодо отримання очікуваного доходу, визначити найбільш доходний та найменш ризиковий інвестиційний проект:

Можливі сценарії щодо отримання	Очікуваний дохід, тис. грн.		Значення ймовірності очікуваних доходів, %	
очікуваного доходу	Інвестиційний проект - 1	Інвестиційний проект - 2	Інвестиційний проект - 1	Інвестиційний проект - 2
Низький	10 500	8 000	0,4	0,3
Середній	12 000	13 000	0,7	0,8
Високий	15 000	16 000	0,28	0,25

Примітка: рівень ризику прийняти виходячи із коефіцієнту варіації.

Тести:

1 До групи систематичного (ринкового ризику) відносяться:

- a) Валютний ризик
- b) Інфляційний ризик
- c) Ризик пов'язаний зі структурою капіталу
- d) Податковий ризик

2 Систематичний ризик:

- a) Залежить від підприємства
- b) Не залежить від підприємства
- c) Частково залежить від підприємства

3 Оберіть вірні твердження:

- a) Допустимий фінансовий ризик – це загроза повної або часткової втрати прибутку від реалізації того чи іншого фінансового проекту
- b) Критичний фінансовий ризик пов'язаний із загрозою втрат в розмірі понесених витрат на здійснення конкретної фінансової діяльності
- c) Катастрофічний ризик приводить до банкрутства підприємства
- d) Критичний фінансовий ризик приводить до втрати майна підприємства

4 До основних причин виникнення внутрішніх ризиків підприємства відносяться:

- a) Низька кваліфікація менеджменту
- b) Фінансова нестабільність
- c) Неефективна структура активів
- d) Зміна кон'юнктури фінансового ринку
- e) Політична ситуація в країні

5 За об'єктами виникнення фінансові ризик поділяються на:

- a) Ризики фінансової діяльності
- b) Ризики окремих фінансових операцій
- c) Складні фінансові ризики
- d) Ризики окремих видів фінансової діяльності

6 Причинами виникнення депозитного ризику є:

- a) Можливе зменшення депозитних ставок установою банку
- b) Ймовірне неповернення підприємству коштів на депозитах
- c) Необґрунтований вибір підприємством установи банку

7 Процес створення і використання на підприємстві спеціального фонду для покриття можливих втрат має назву:

- a) Хеджування
- b) Самострахування
- c) Страхування

8 До основних завдань ризик-менеджменту відносяться:

- a) Виявлення ризиків
- b) Визначення ймовірності їх настання
- c) Оцінка ризиків
- d) Страхування
- e) Оптимізація структури капіталу
- f) Оптимізація портфелю боргових зобов'язань

9 До основних принципів покладених в основу зменшення ризику належать:

- a) Вкладення капіталу лише на основі результатів аналізу можливих ризиків
- b) Зменшення рівня систематичного ризику
- c) Прийняття рішення на основі аналізу ризиків інвестування
- d) Врахування співвідношення ризику і доходності

Тема 12. Антикризове фінансове управління підприємством

12.1. Поняття банкрутства та його правове забезпечення

12.2. Процедура визнання підприємства банкрутом

12.3. Сучасні форми санації. Фінансові аспекти реструктуризації

підприємства

Теоретичні питання:

1. Фінансова криза: поняття та види.
2. В чому полягає сутність антикризового фінансового управління? Які завдання вирішує антикризове управління?
3. Охарактеризуйте передумови та наслідки кризового розвитку. Наведіть приклади.
4. У чому різниця між функціональним і антикризовим управлінням?
5. Яку роль відіграє стратегія розвитку підприємства у системі антикризового управління? Що є першочерговим завданням антикризового управління?

Задачі:

Задача 1.

Визначити ймовірність банкрутства підприємства за моделлю Р. Таффлера якщо діяльність підприємства за звітний рік характеризується наступними показниками, а граничне значення індикатора банкрутства дорівнює (кризовий стан) $0,2 < Z > 0,3$ (задовільний стан).

Показники, тис. грн.	Значення
Активи	12040
Оборотні активи	8020
Валовий прибуток	1960
Короткострокові зобов'язання	3500
Всього зобов'язання	9600
Обсяг реалізації	14200

Тести:

1 Свідченням банкрутства підприємства є

- a) Збитки поточного періоду
- b) Неспроможність відповідати за поточними зобов'язаннями
- c) Нульові фінансові результати

2 Ініціаторами процедури банкрутства можуть бути:

- a) Керівники підприємства
- b) Власники підприємства
- c) Кредитори підприємства
- d) Державні органи

3 Основними заходами щодо відновлення платоспроможності боржника, які містять план санації, можуть бути:

- a) Реструктуризація підприємства

- b) Перепрофілювання виробництва
- c) Закриття нерентабельних виробництв
- d) Відстрочення платежів
- e) Списання частини боргів
- f) Ліквідація підприємства
- g) Ліквідація дебіторської заборгованості
- h) Продаж майна боржника

4 План санації розглядається:

- a) Керівництвом підприємства
- b) Господарським судом
- c) Комітетом кредиторів

5 У разі продажу майна боржника у першу чергу задовольняються:

- a) Вимоги пов'язані з виплатою заробітної плати
- b) Вимоги забезпечені заставою
- c) Витрати на ведення справи про банкрутство
- d) Вимоги щодо виплати податків
- e) Вимоги не забезпечені заставою

6 Основною метою проведення санації є:

- a) Запобігання банкрутству
- b) Задоволення вимог кредиторів
- c) Відновлення нормальної роботи підприємства

7 Оберіть вірне твердження:

- a) Арбітражним керуючим може бути призначена особа, що раніше здійснювала управління підприємством
- b) Арбітражний керуючий має право на отримання від керівництва підприємства-боржника необхідних йому документів
- c) Арбітражний керуючий не має повноважень для залучення спеціалістів в процесі ведення справи про банкрутство.

8 До основних обов'язків розпорядника майна (арбітражного керуючого) належать:

- a) Розгляд заяв кредиторів
- b) Вживання заходів щодо запобігання банкрутству
- c) Аналіз фінансової діяльності підприємства-боржника
- d) Виявлення фіктивного банкрутства
- e) Скликання зборів кредиторів
- f) Ведення торгів у разі продажу майна підприємства

9 Оберіть вірні твердження:

- a) Призначення розпорядника майна приводить до припинення повноважень керівника підприємства

b) Припинення повноважень керівника можливе за умови відповідного судового клопотання комітету кредиторів

c) Призначення розпорядника майна не приводить до припинення повноважень керівника підприємства

d) Припинення повноважень керівника підприємства в процесі ведення справи про банкрутство не припускається

10 Максимальний термін санації підприємства становить:

a) 20 місяців

b) 12 місяців

c) Півтора роки

d) Два роки

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота над навчальною дисципліною для студентів включає:

- *опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;*
- *вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;*
- *розв'язання і письмове оформлення завдань та доповідей;*
- *підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів;*
- *підготовка до проведення контрольних заходів (здача змістових модулів, заліку).*

Самостійна робота виконується перед семінарським заняттям за відповідною темою змістовного модуля. Література використовується відповідно до планів самостійної роботи студентів.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Номер теми	Зміст самостійної роботи	Кількість годин
МОДУЛЬ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ		
<i>Змістовний модуль 1. Концептуально-методичні засади і інформаційна база фінансового менеджменту</i>		
Тема 1 Тема 2	Опрацювання лекційного матеріалу лекцій № 1, 2, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання.	12
<i>Змістовний модуль 2. Фінансове прогнозування та планування інноваційної діяльності. Управління ресурсами інноваційного підприємства</i>		
Тема 3 Тема 4	Опрацювання лекційного матеріалу лекцій № 3, 4, підготовка до практичних занять. Опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання.	12
МОДУЛЬ 2. УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ		
<i>Змістовний модуль 3. Визначення вартості грошей у часі та управління грошовими потоками на підприємстві</i>		
Тема 5 Тема 6	Опрацювання лекційного матеріалу лекцій № 5, 6, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання.	12

Змістовний модуль 4. Управління вартістю і структурою капіталу, активами та прибутком інноваційного підприємства		
Тема 7 Тема 8 Тема 9	Опрацювання лекційного матеріалу лекцій № 7,8,9, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання.	18
МОДУЛЬ 3. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ		
Змістовний модуль 5. Інвестиційна діяльність та антикризове фінансове управління підприємством		
Тема 10 Тема 11 Тема 12	Опрацювання лекційного матеріалу лекцій № 10,11,12, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання.	18
Всього з дисципліни		72

Питання та завдання для самостійної роботи:

Тема № 1 Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту

1. Ким саме і у чиїх інтересах обґрунтовуються та реалізуються управлінські рішення у системі фінансового менеджменту?
2. Охарактеризуйте основні функції фінансового менеджера.
3. Які з методів фінансового менеджменту дозволяють досягати стратегічних цілей підприємства?
4. Обґрунтуйте віднесення ціноутворення до тактичних завдань фінансового менеджменту
5. Чому підприємствам необхідно встановлювати стратегічні нормативи та критерії розвитку?
6. Як володіння методами прогнозування змін фінансових показників допомагає менеджеру у обґрунтуванні управлінських рішень?
7. Як Ви оцінюєте рівень нормативного забезпечення фінансового менеджменту?
8. Чи впливає стан системи фінансового менеджменту підприємства на якість його корпоративного управління?
9. На які особисті якості Ви звернули б увагу, приймаючи на роботу фінансового менеджера?
10. Якими на Вашу думку є перспективи розвитку фінансового менеджменту в умовах глобалізації та інформатизації суспільства?
11. У чому на Вашу думку полягають причини неефективності фінансового менеджменту вітчизняних підприємств?

Тема № 2 Інформаційне забезпечення та аналіз фінансової звітності підприємства

1. Чи є суттєва різниця між відносними величинами і коефіцієнтами? Яке поняття є більш широким?
2. Наведіть приклади застосування показників динаміки у фінансовому менеджменті.
3. У чому Ви бачите специфіку балансового методу аналізу звітності порівняно з іншими методами фінансового менеджменту?
4. Чим пояснюється рівність активу і пасиву балансу?
5. Поясніть економічний зміст показників чистих активів, поточних зобов'язань та власного капіталу. Як вони пов'язані між собою?

Задача 1.

На підставі балансу та звіту про фінансові результати ВАТ «Будівельна компанія» розрахувати показники ліквідності та фінансової стійкості, проаналізувати їх динаміку, порівняти із середньогалузевими і розробити заходи щодо поліпшення фінансового стану компанії.

Задача 2.

Дебіторська заборгованість торговельної компанії «Астра» зменшилась на 200 тис. грн. і на кінець 2008 року становила 1500 тис. грн.

Скільки грошей у звітному році отримала компанія, якщо на безнадійні борги не списувалася дебіторська заборгованість, компанія продавала свою продукцію в кредит, а виручка від реалізації становила 52000 тис. грн., що на 15% більше ніж торік.

Також проаналізувати оборотність дебіторської заборгованості і визначити вплив прискорення оборотності дебіторської заборгованості на величину виручку в поточному році.

Тема №3 Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування

1. Які Ви знаєте підходи до оцінки ступеня розвитку внутрішньофінансового планування в компанії?
2. Які методи та показники використовуються для стратегічного планування? Наведіть приклади.
3. У чому, на Ваш погляд, полягають труднощі організації стратегічного планування?
4. Як на практиці здійснити взаємозв'язок стратегічного і тактичного планування? Обґрунтуйте відповідь.
5. До яких планів відносять фінансове планування (бюджетування)? Наведіть приклади, обґрунтуйте свою відповідь.

Задача 1.

Використовуючи умови задачі 11.1 визначте величину операційного доходу підприємства на 2009-2011 рр., використовуючи метод екстраполяції.

Задача 2.

На підставі нижче наведеної інформації визначте грошові потоки торговельного центру на 2009-2011 рр.,

Показники, млн. грн.	Роки							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Чистий прибуток	236	244	265	258	247	262	274	280
Амортизація	36	38	27	35	39	43	45	49
Інвестиції	87	94	102	114	96	136	128	119
Приріст власного капіталу			18		9	11		8
Зміна оборотних активів	24	-13	-15	18	-11	-8	+22	-6
Чистий грошовий потік								

Тема № 4 Управління ресурсами інноваційного підприємства

1. Які основні складові управління капіталом підприємства?
2. Які основні завдання має вирішувати ефективна дивідендна політика?
3. Яких висновків дійшли М. Міллер і Ф. Модільяні в теорії дивідендної політики? Як ці висновки пов'язані з теорією структури капіталу, розробленою ними?
4. Порівняйте основні результати, отримані авторами різних теорій дивідендної політики. Результати якої теорії ви б узяли за основу при формуванні дивідендної політики вітчизняного підприємства?
5. Який вплив правові та інші обмеження мають на дивідендну політику конкретного підприємства?
6. Який порядок виплати дивідендів існує в багатьох країнах світу?
7. Дайте порівняльну характеристику основних методів виплати дивідендів. Яким із них ви б віддали перевагу в практиці фінансового менеджменту?

Задача 1. Розрахувати коефіцієнт втрати платоспроможності за період 12 місяців, якщо значення коефіцієнта поточної ліквідності на початок звітного періоду становило 1,8, а на кінець – 0,7.

Задача 2. Розрахувати коефіцієнт відновлення платоспроможності за період 3 міс., якщо значення коефіцієнта поточної ліквідності на початок звітного періоду становило 1,3, а на кінець – 1,9.

Задача 3. Чому дорівнює балансова, ринкова вартість активів та прихований капітал, якщо балансова оцінка власного капіталу становить 10 млн грн, ринкова оцінка власного капіталу — 15 млн грн, зобов'язання — 12 млн грн?

Задача 4. Визначити вартість позикового капіталу, якщо підприємство сформувало позиковий капітал за рахунок емісії облігацій. Номінал облігації — 1000 грн, обсяг емісії — 10 000 000 грн, купонний процент сплачується раз на рік і становить 14 % від номіналу, строк обігу облігацій — 5 років. Облігації розміщено на ринку за ціною 990 грн. Витрати на емісію — 120 000 грн.

Тема № 5 Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках

1. Чим на Вашу думку пояснюється широке практичне застосування методів визначення вартості грошей у банківській сфері?
2. У чому полягає сутність компаундингу і в процесі вирішення яких практичних завдань застосовується цей метод?
3. Яким чином впливає на майбутню вартість грошей збільшення періодів нарахування відсотків (за інших рівних умов)?
4. Як пов'язані між собою компаундинг та дисконтування?
5. Чим пояснюється широке застосування дисконтування в процесі визначення ефективності інвестиційних проектів?

Задача 1.

Батько 9-річного сина вирішив оформити депозитний рахунок до його 18-річчя. Очікувана сума грошей становить 120 тис. грн., річна відсоткова ставка — 69 16 %, нарахування відсотків відбувається в кінці кожного місяця. Батько планує кожний квартал поповнювати рахунок додатково на 2 тис. грн. Скільки батько повинен внести для отримання очікуваної суми?

Задача 2.

Власник приватного підприємства «Схід» має намір зробити вклад у сумі 15 тис. грн. на 9 місяців.

Йому запропоновані наступні умови депозитів:

а) Класичний - ставка 15 % річних, щомісячне нарахування відсотків та виплата в кінці періоду;

б) Класичний накопичувальний – ставка 14 % річних з капіталізацією відсотків, щомісячне нарахування відсотків та виплата в кінці періоду;

в) Класичний 2 ставка 16,5 % річних – щоквартальне нарахування відсотків та виплата в кінці періоду.

Який із запропонованих варіантів вкладення грошей є найвигіднішим для власника приватного підприємства?

Тема № 6 Управління грошовими потоками на підприємстві

1. Які переваги отримує підприємство від ефективного управління грошовими потоками?
2. Яким чином управління грошовими потоками впливає на оборотність та структуру капіталу підприємства?
3. Чим пояснюється те, що головним джерелом грошових потоків є операційна діяльність підприємства?
4. Чому зростання обсягів інвестиційної діяльності приводить до зменшення сукупних грошових потоків підприємства?

Задача 1.

Виходячи з наведених нижче даних визначити:

- 1) грошові потоки, що генеруються власним капіталом;
- 2) грошові потоки, що генеруються сукупним капіталом.

Показники, млн. грн.	Роки									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Обсяг реалізації продукції	87	90	94,5	93	81	85,5	88,5	96	93	97,5
Валові витрати	38	42	41	45	39	41	44	48	40	45
Валовий прибуток										
Податок на прибуток (25 %)										
Чистий прибуток										
Амортизація	15	16,4	13,2	18,5	17,6	19	20,3	16,8	14,1	15,5
Оборотні активи	27	32	30	29	26	33	38	34	32	40
Інвестиції	7	4,2	3,8	6	6,9	5,4	7,5	8,2	10,8	14
Банківські кредити отримані	9	9	9	9	9	4	4	4	4	4
Повернення кредитів (34 %)										
Грошові потоки, що генеруються сукупним капіталом										

Примітка: оборотні активи за 1998 р. складають 22 млн. грн.

Задача 2.

Керівництвом виробничого підприємства розглядається інвестиційний проект щодо придбання технологічної лінії вартістю 48 млн. грн. Строк експлуатації 5 років, амортизаційні відрахування здійснюються за кумулятивним методом. Розрахункова ліквідаційна вартість обладнання становить 8 %. Щорічний виторг від реалізації продукції прогнозується в таких обсягах (тис. грн.):

1	2	3	4	5
24 000	29 500	36 000	38 000	29 200

Щорічні витрати оцінюється наступним чином: 13,7 млн. грн. на протязі першого року експлуатації, далі – щорічно ці витрати збільшуються на 6 %. Проаналізуйте щорічні грошові потоки, виходячи із ставки податку на прибуток – 25 %.

Тема 7. Управління активами

1. Як розрахувати потребу у необоротних активах на прикладі потреби в окремих видах машин і устаткування, що використовуються у виробничому технологічному процесі та управлінні операційною діяльністю?
2. Оборотноість активів: поняття, методика розрахунку.
3. Чи впливає прискорення оборотності активів на рентабельність активів? При яких умовах? Наведіть приклади.
4. Назвіть відомі Вам методи оцінки активів.
5. За допомогою яких методів розраховують більш точну або реальну вартість цілісного майнового комплексу підприємства?

Задача 1.

Торгівельне підприємство «Тріумф» продає в кредит 60 тис. пачок офісного паперу по ціні 32 грн. за одиницю при її собівартості 20 грн. Середня норма прибутку на капітал 25 %. Якщо пом'якшити умови розрахунків з дебіторами, то прогнозується збільшення обсягу реалізації продукції на 15 %. При цьому середній період погашення дебіторської заборгованості збільшиться до 60 днів, а сума безнадійних боргів – на 120 тис. грн. Чи доцільно покупцям йти на лібералізацію умов кредиту, який пропонується?

Задача 2.

Використовуючи дані балансу звітності (Додаток А) визначте, як змінювався період обороту дебіторської заборгованості, запасів, грошових коштів у 2006-2008 рр. і як це вплинуло на поточну діяльність ВАТ «Будівельна компанія». Також розрахувати коефіцієнти відвернення оборотних активів в поточну дебіторську заборгованість та визначити який, на Ваш погляд, тип кредитної політики застосовує компанія?

Тема 8. Управління вартістю і структурою капіталу інноваційного підприємства.

1. Позиковий капітал: сутність та класифікація.
2. Як розраховується термін використання позикових коштів? В чому полягають відмінності щодо залучення позикових коштів на коротко- і довгостроковий періоди?
3. Назвіть особливості щодо оцінки вартості позикового капіталу.
4. Які Ви знаєте особливості оцінки й управління вартістю позикового капіталу?
5. Які принципи процесу оцінки вартості капіталу Вам відомі?
6. Що собою являє середньозважена вартість капіталу (WACC) і як її розрахувати?
7. В чому відмінності між фінансовим левериджем та ефектом фінансового левериджу? Як розрахувати ці показники?

8. Яка на Ваш погляд оптимальна структура капіталу? Чому?

Задача 1.

Проаналізувати доцільність придбання акцій ВАТ «Глобус», якщо ринкова ціна акції – 105 грн., щорічна виплата дивідендів становить 31 грн., а середньоринкова норма прибутку – 30 %.

Чи купуватиме Ви акції вище вказаного підприємства, якщо прогнозується щорічне зростання дивідендів на 3,5 %?

Задача 2.

На підставі наступних даних визначити як зміниться середньозважена ціну капіталу ВАТ «Електрон»:

Показник	Сума, млн. грн.	Ціна за користування, %
Власний капітал	30	20
Привілейовані акції	6	22
Зобов'язання компанії	24	18

В поточному році керівництво компанії вирішило залучити додатково 10 млн. грн. в формі звичайного акціонерного капіталу по ціні 23% та збільшити свій бюджет капітальних вкладень до 80 млн. грн. Щоб зберегти існуючу структуру капіталу, воно повинне додатково отримати позиковий та привілейований акціонерний капітал. Ціна залученого позикового капіталу складе 22%, а витрати на додаткову емісію привілейованих акцій - 25%.

Тема 9. Управління прибутком.

1. Назвіть сучасні підходи до управління прибутком.
2. Дайте характеристику ефекту фінансового левериджу. Які фактори впливають на його величину?
3. Дайте визначення точки безбитковості. Надайте графічну інтерпретацію аналізу безбитковості.
4. Як визначити точку безбитковості за умов високого рівня диверсифікації виробництва?

Задача 1.

На підставі балансу та звіту про фінансові результати ВАТ «Будівельна компанія» (Додаток А, Б) розрахувати показники рентабельності активів і власного капіталу за методом Du Pont. Графічно надати динаміку ROA та ROE та визначити, які фактори найбільш суттєво вплинули на зміну цих показників у 2008 році порівняно з 2006 р.

Задача 2.

Компанія «Інвестбуд» організувала виробництво дорожніх валіз із загальним обсягом продаж 200 тис. шт. при виробничій собівартості одиниці - 60 грн. Адміністративні витрати становлять 4200 тис. грн. Яка буде ціна реалізації

однієї дорожньої валізи, якщо інвестори бажають отримати 40 % прибутку на інвестиції у виробництво, які склали 6000 тис. грн.? Яка буде величина показника ROI, якщо ціна реалізації зменшиться на 10 %? Скільки відсотків складе націнка, якщо компанія «Макрокап» планує працювати із 100% рентабельністю?

Тема 10. Управління інвестиціями

1. Які основні показники оцінки ефективності реальних інвестиційних проектів? Наведіть методику їх розрахунку.
2. В чому різниця між внутрішньої нормою доходності та модифікованою нормою доходності? Назвіть випадки, коли використовують останній показник.
3. Назвіть джерела інвестиційних ресурсів. Які особливості кожного із джерел?
4. Як враховуються різноманітні ризики при плануванні інвестицій?

Задача 1.

ВАТ «Будсервіс» у 2008 році має намір інвестувати 60 тис. грн. на оновлення програмних продуктів для розрахунку кошторисної вартості об'єктів будівництва. Додаткові доходи від впроваджуваних заходів прогнозуються (без обліку поточних витрат) по роках:

- 1-й рік — 13000 грн.,
- 2-й рік — 19000 грн.,
- 3-й рік — 25000 грн.,
- 4-й рік — 26000 грн.,
- 5-й рік — 16000 грн.

Ставка дисконтування — 18 % річних.

Визначити ефективність інвестицій: розрахувати чисту дисконтовану вартість, індекс рентабельності інвестицій, строк окупності на основі дисконтованих грошових потоків. Зробити відповідні висновки та графічно надати результати розрахунків.

Задача 2.

За допомогою цінової моделі ринку капіталів визначити чисту теперішню вартість інвестиційного проекту.

Дані для розрахунку подані в таблиці:

<i>Рік</i>	<i>Грошовий потік для проекту, гр. од.</i>
1	2000
2	8000
3	4000

Середня доходність інвестиційного портфеля - 14%, β -коефіцієнт - 1,7, безризикова ставка — 7%. Початкові інвестиції в проект — 10000 гр. од.

Тема 11. Управління фінансовими ризиками

1. Які інструменти використовуються при формуванні необхідного рівня дохідності фінансових операцій з урахуванням фактору ризику?
2. Назвіть критерії прийняття ризикових рішень в умовах невизначеності.
3. Охарактеризуйте призначення, функції та методи ризик-менеджменту?
4. Які, на Вашу думку, є механізми щодо нейтралізації фінансових ризиків підприємства?
5. В чому перевага хеджування над іншими внутрішніми механізмами нейтралізації фінансових ризиків?

Задача 1.

ТОВ «Старт» планує отримати через 18 місяців суму 40 тис. грн. Рівень ризику визначається, виходячи з моделі оцінки капітальних активів (САРМ) Безризикова норма дохідності – 7 %, а середня ринкова дохідність становить 16 %. β -коефіцієнт зафіксовано на рівні 1,2. Нарахування відсотків відбувається щоквартально. Яку суму грошових коштів ТОВ «Старт» необхідно вкласти у цінні папери для отримання запланованої суми? Як зміниться майбутня вартість грошових коштів, якщо рівень систематичного ризику зменшиться на 10 %, а середня норма дохідності зросте до 18 %?

Тема 12. Антикризове фінансове управління на підприємстві

1. Назвіть особливості прогнозування в антикризовому управлінні.
2. Що таке бюджетне планування (бюджетування)? Як бюджетування впливає на діяльність підприємства?
3. Які з показників Ви віднесете до найважливіших параметрів фінансової структури підприємства? Обґрунтуйте свій вибір.
4. Сутність та відмінності санації, та реструктуризації.
5. Яка послідовність задоволення фінансових вимог кредиторів при продажу підприємства-банкрута?

Задача 1.

Ліквідаційна вартість автотранспортного підприємства «Перевізчик» становить 1 215 млн. грн. Середньозважена вартість капіталу становить 15 %, а щорічний прогнозний чистий грошовий потік – 260 млн. грн. На Ваш погляд, що вигідніше: ліквідація чи реорганізація? Обґрунтуйте можливі варіанти.

Задача 2.

Визначити ймовірність банкрутства торговельного підприємства користуючись моделлю Альтмана, якщо діяльність підприємства характеризується наступними показниками:

Показники	Значення
Активи, тис. грн.	2040
Оборотні активи, тис. грн.	1680
Нерозподілений прибуток, тис. грн.	242
Прибуток до сплати податків, тис. грн.	260
Ринкова вартість 1 акції, грн.	5
Кількість акцій у обігу, шт.	100000
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	880
Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	230
Обсяг реалізації, тис. грн.	1800

Зробити висновки

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Відповідно до навчального плану студенти виконують контрольну роботу з дисципліни “Фінансовий менеджмент”. Виконання контрольної роботи сприяє поглибленому вивченню основних тем курсу, отриманню практичних навичок ведення бізнесу в умовах ринкових трансформацій економіки України, закріпленню знань щодо організації та ведення підприємницької діяльності.

Варіант контрольної роботи студент обирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта контрольної роботи
А, Б, В	1
Г, Д, Е, Є	2
Ж, З, І, Ї	3
Й, К, Л	4
М, Н, О	5
П, Р, С	6
Т, У, Ф	7
Х, Ц, Ч	8
Ш, Щ	9
Ю, Я	10

Виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання є складовою навчального процесу та активною формою самостійної роботи студентів.

Мета контрольної роботи – поглибити знання в галузі фінансового менеджменту підприємств інноваційної діяльності на основі визначення та аналізу його проблематики, а також сформувати уміння самостійно працювати з навчальною спеціальною літературою, законодавчими актами, статистичними матеріалами та з матеріалами власних досліджень в організаціях.

Послідовність виконання контрольної роботи

1. Самостійна робота (зміст самостійної роботи та її висвітлення).
2. Висновки та рекомендації.
3. Список використаної літератури.
4. Додатки (таблиці, схеми, документи тощо).

Контрольна робота повинна бути виконана та здана у термін, встановлений навчальним планом. Студенти, які не здали контрольну роботу, не допускаються до заліку.

Контрольна робота має бути надрукована за допомогою комп'ютера або написана власноручно. Забороняється вільне скорочення слів та фраз у роботі. Кожну сторінку роботи нумерують, залишаючи поле для зауважень викладача. Контрольну роботу студент повинен підписати і вказати дату її виконання. При задовільному виконанні контрольна робота буде зарахована. За наявності зауважень викладача студент доопрацьовує контрольну роботу.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Сутність фінансового менеджменту.
2. Фінансова звітність в системі фінансового менеджменту.
3. Місце фінансового планування і прогнозування в ринковій економіці

Варіант 2

1. Мета та завдання фінансового менеджменту.
2. Фінансова звітність підприємства.
3. Зміст та задачі фінансового планування

Варіант 3

1. Функції фінансового менеджменту та їх значення
2. Аналіз балансу підприємства
3. Принципи і методи фінансового планування.

Варіант 4

1. Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Фінансова політика. Об'єкти і суб'єкти фінансового менеджменту
2. Аналіз звіту про фінансові результати підприємства
3. Порядок розробки фінансового плану

Варіант 5

1. Джерела фінансування капітальних вкладень. Визначення оптимальної структури джерел фінансування капіталовкладень.
2. Зміст управління фінансовими ризиками.
3. Процедура визнання підприємства банкрутом

Варіант 6

1. Сутність і класифікація інвестицій. Формування інвестиційної політики
2. Економічна сутність фінансових ризиків і їх класифікація.
3. Сучасні форми санації. Фінансові аспекти реструктуризації підприємства

Варіант 7

1. Управління ресурсами інноваційного підприємництва
2. Необхідність і сутність визначення вартості грошей у часі
3. Сутність капіталу підприємства. Нерозподілений прибуток.

Варіант 8

1. Види ті джерела фінансуванні інноваційної діяльності
2. Визначення майбутньої вартості грошей
3. Позиковий капітал. Управління кредиторською заборгованістю.

Варіант 9

1. Емісійна політика підприємства
2. Визначення поточної (теперішньої) вартості грошей
3. Вартість капіталу. Ефект фінансового левериджу

Варіант 10

1. Дивідендна політика компаній
2. Визначення вартості ануїтетів
3. Структура капіталу. Вплив структури капіталу на вартість підприємства.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

1. Сутність фінансового менеджменту та його спрямованість в умовах реального виробництва.
2. Характеристика етапів розвитку фінансового менеджменту як науки.
3. Мета, основні завдання і функції фінансового менеджменту.
4. Принципи фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту.
5. Фінансовий менеджмент як складова загальної системи управління підприємством.
6. Характеристика об'єкта і суб'єкта фінансового менеджменту.
7. Фінансова інформація як важливий чинник фінансової діяльності підприємства в умовах сучасної ринкової економіки.
8. Характеристика каналів розповсюдження фінансової інформації та класифікація користувачів.
9. Характеристика форм фінансової звітності як основного джерела інформації.
10. Основні чинники, що впливають на зміну вартості грошей у часі.
11. Сутність майбутньої вартості грошей у часі.
12. Поточна вартість грошей і її сутність. Фінансова рента та її складові. Класифікація ануїтетів за основними ознаками.
13. Зміст і завдання управління прибутком підприємства.
14. Функції управління прибутком підприємства.
15. Мета і завдання управління витратами підприємства.
16. Вплив витрат на розрахунок точки беззбитковості. Сутність валової маржі. Сутність запасу фінансової міцності підприємства.
17. Визначення ефекту операційного важеля та його впливу на прийняття управлінського рішення щодо структури витрат підприємства.
18. Сутність дивідендної політики. Оптимальна дивідендна політика підприємства.
19. Характеристика основних чинників, що впливають на розробку дивідендної політики підприємства.
20. Характеристика консервативного та компромісного підходу в розробці дивідендної політики.
21. Характеристика компромісного та агресивного підходу в процесі формування дивідендної політики.
22. Оптимальна дивідендна політика та етапи її формування.
23. Поняття вартості капіталу та принципи її оцінки.
24. Середньозважена вартість капіталу. Гранична вартість капіталу. Гранична ефективність капіталу.

25. Оптимізація структури капіталу підприємства.
26. Визначення чинників, що впливають на формування структури капіталу підприємства.
27. Особливості оцінки вартості власного капіталу.
28. Розробка емісійної політики підприємства – емітента акцій.
29. Особливості оцінки вартості позикового капіталу.
30. Визначення вартості облігацій. Особливості емісійної політики підприємства – емітента облігацій.
31. Використання ефекту фінансового важеля при оптимізації структури капіталу. Характеристика складових елементів ефекту фінансового важеля підприємства.
32. Визначення ефекту комплексного виробничо-фінансового важеля.
33. Характеристика підходів щодо формування джерел фінансування господарської діяльності підприємства.
34. Політика управління необоротними активами підприємства.
35. Політика управління оборотним капіталом підприємства. Характеристика агресивної, консервативної та компромісної моделей формування поточних активів та поточних пасивів підприємства.
36. Політика управління виробничими запасами. Модель розрахунку оптимальної партії постачання (модель Уїлсона).
37. Характеристика методу “АВС-контролю” та його використання в процесі управління виробничими запасами.
38. Політика управління дебіторською заборгованістю. Оптимальна кредитна політика підприємства.
39. Характеристика консервативної (м’якої) та агресивної (жорсткої) кредитної політики.
40. Політика управління грошовими активами підприємства. Характеристика моделей управління грошовими активами підприємства. Модель Баумола. Модель Міллера-Орра.
41. Сутність і значення політики управління інвестиційною діяльністю підприємств.
42. Форми реальних інвестицій і особливості управління ними.
43. Форми фінансових інвестицій і особливості управління ними.
44. Методи оцінки інвестиційного портфеля з урахуванням ризиків.
45. Сутність і значення політики управління грошовими потоками підприємства.
46. Сутність та класифікація видів грошових потоків підприємства. Принципи управління грошовими потоками підприємства.
47. Головна мета, принципи та етапи управління грошовими потоками

- підприємства.
48. Характеристика грошових потоків за основними класифікаційними ознаками.
 49. Оптимізація грошових потоків підприємства з урахуванням особливостей його фінансово-господарської діяльності.
 50. Склад, характеристика та зміст фінансової звітності згідно з Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.
 51. Зміст і завдання аналізу фінансової звітності підприємства.
 52. Методи аналізу фінансової звітності підприємства та їх використання в процесі прийняття рішення щодо управління фінансами підприємства.
 53. Система показників фінансового стану підприємства.
 54. Значення ефективного управління грошовими потоками підприємства.
 55. Сутність та необхідність фінансового планування на підприємстві. Види фінансових планів підприємства.
 56. Поняття банкрутства як економічної та юридичної категорії. Правові умови визнання підприємства банкрутом. Наслідки банкрутства. Методи прогнозування банкрутства підприємства.
 57. Сутність та етапи розробки політики антикризового фінансового управління підприємством при загрозі банкрутства.
 58. Механізми фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства.
 59. Характеристика внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства.
 60. Сутність зовнішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства. Сутність та форми санації підприємства.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Антикризисное управление: Учебник / Под ред. Э.М. Короткова. – М.: Инфра-М, 2000. – 432 с.
2. Балабанов И. Т. Финансовый менеджмент. Теория и практика / И. Т. Балабанов. – М. : Перспектива, 2009. – 656 с.
3. Бланк И. А. Стратегия и тактика управления финансами / И. А. Бланк. – К. : МП "ИТЕМ лтд Украина", 1996. – 534 с.
4. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебный курс / И. А. Бланк ; 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.
5. Бригхэм Ю. Финансовый менеджмент. Экспресс-курс 4-е изд. / Ю. Бригхэм, Дж. Хьюстон ; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2007. – 544 с.: ил.
6. Ван Хорн Дж. К. Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Дж. К. – М. : Вильямс, 2006. – 1232 с.
7. Захарченко В.І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки / В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 448 с.
8. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2007. – 768 с.
9. *Мойсеєнко І.П. Інвестування: Навч. посіб. / І. П. Мойсеєнко. – К.: Знання, 2006. – 490 с.*
10. Савчук В. П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент / В. П. Савчук. – М. : Companion Group, 2008. – 880 с.
11. *Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств / Р.А. Слав'юк. Навчальний посібник. — Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. — 460 с.*
12. Финансовый менеджмент : підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддерьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.
13. Финансовый менеджмент / под ред. Г. Б. Поляк. – М. : Волтер Клувер, 2009. – 608 с.
14. Финансовый менеджмент: Теория и практика : учебник / под ред. Е. Стояновой. – М. : Перспектива, 2009. – 656 с.
15. Шелудько В. М. **Фінансовий менеджмент: Підручник** / В.М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — 2-ге вид., стер. — К.: Знання, 2013. — 375 с.

Додаткова

16. Бланк И. А. Антикризисное финансовое управление предприятием / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2006. – 672 с. – (Серия "Библиотека финансового менеджера". Вып. 10).
17. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – К. : НИКА-Центр, 2007. – 768 с.
18. Колисник М. Финансы. Стратегии, с которыми побеждают / М. Колисник. – К.

- : Издательский Дом "Максимум", 2006. – 332 с.
19. Коллас Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы / Б. Коллас. – М. : Финансы ; ЮНИТИ, 1997. – 576 с.
 20. Крайник О. П. Фінансовий менеджмент : навч. посібн. / О. П. Крайник, З. В. Клепикова. – Львів; К. : Дакор, 2000. – 260 с.
 21. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент : підручник / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 520 с.
 22. Стоянова Е. Финансовый менеджмент в условиях инфляции / Е. Стоянова. – М. : Перспектива, 2009. – 656 с.
 23. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : монографія / О. О. Терещенко. – 2-ге вид., без змін – К. : КНЕУ, 2006. – 268 с.
 24. Финансовое управление компанией / под общ. ред. Е. В. Кузнецовой. – М. : Фонд "Правовая культура", 1995. – 383 с.
 25. Хелферт Е. Техника финансового анализа / Е. Хелферт ; пер с англ. под ред. – Л. П. Белых. – М. : Аудит ; НИТИ, 1996. – 663 с.
 26. Хруцкой В. Е. Внутрифирменное бюджетирование / В. Е. Хруцкой, Т. В. Сизова, В. В. Гамаюнов. – М. : Финансы и статистика, 2003 – 400 с.
 27. Шеремет А. Финансовый анализ предприятия / А. Шеремет, Р. Сайфулин. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 160 с.
 28. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / Н. П. Шморгун, І. В. Головка. – К. : ЦНЛ, 2006. – 528 с.

Ресурси мережі Інтернет

29. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки / Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170 "Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 березня 2006 р. за № 332/12206 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
30. Методичні рекомендації по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства / Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14 "Про затвердження Методичних рекомендацій по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства" (зі змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства економіки України від 06.03.2006 р. № 81) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
27. Методичні рекомендації щодо застосування критеріїв ефективності управління суб'єктами господарювання державного сектору економіки / Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції та Фонду державного майна від 18 грудня 2003 року № 375/2298 "Про затвердження критеріїв ефективності управління суб'єктами господарювання державного сектору економіки", зареєстрований в Міністерстві юстиції 30 грудня 2003

- року за № 1268/8589 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
28. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджені наказом Міністерства фінансів України та Фонду Державного майна України від 26.01.2001 № 49/121 і зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 08.02.2001 р. за № 121/5312 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
 29. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: практические вопросы с анализом деловых ситуаций [электронный ресурс] / В. П. Савчук. – Режим доступа : www.financepro.ru.
 30. Сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.
 31. Сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.me.gov.ua.
 32. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
 33. Сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
 34. Система розкриття інформації на фондовому ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Тематичний план дисципліни “Інституційне забезпечення інноваційної діяльності”.....	5
Зміст дисципліни “Інституційне забезпечення інноваційної діяльності”.....	7
Плани практичних занять (теми рефератів, питання для самоконтролю)....	12
Методичні вказівки до виконання самостійної роботи	42
Питання для самостійного вивчення.....	43
Методичні вказівки до виконання контрольної роботи.....	53
Варіанти контрольних робіт.....	55
Перелік питань, що виносяться на залік.....	57
Список рекомендованої літератури	60

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Владимир О. М. Методичні вказівки та завдання для практичних занять і самостійної роботи з дисципліни “Фінансовий менеджмент” для студентів усіх форм навчання спеціальності 8.18010012 «Управління інноваційною діяльністю» / О. М. Владимир. – Тернопіль, ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2015. – 68 с.

Укладач: Владимир Ольга Михайлівна

Підписано до друку 21.11.2015 Формат 60×90 1/16.
Папір офсетний. Умов. друк. арк. 4,5.
Тираж 150 прим. Замовлення №214-2013.

* * * * *

Друк Пп. Цимбал Л. Є.
Свідоцтво про реєстрацію № 926951 від 30.07.2009 р.
м. Тернопіль, просп. С. Бандери, 15.
тел. (0352) 52-52-50.